

Actieplan Brabantse Bomen 2.0

Provincie Noord-Brabant

Voorwoord

Minder maatschappelijke problemen door meer gezonde bossen.

Als gedeputeerde voor onder andere Natuur, deel ik graag met u dit eenvoudige rekensommetje: meer gezonde bossen = minder maatschappelijke problemen. Want gezonde bossen dragen bij aan een gezonde stand van de natuur, water en bodem.

En daarmee leveren gezonde bossen een belangrijke bijdrage aan de gezondheid en leefomgeving van ons Brabanders en Nederlanders én zijn ze meteen ook minder kwetsbaar voor bijvoorbeeld natuurbranden.

In Brabant kijken we verder dan deze mooie resultaten en kansen. Gezonde bossen bieden namelijk ook kansen voor een interessant verdienmodel in de vorm van duurzame houtteelt, Agroforestry (boslandbouw) en voedselbossen.

Waar veel oplossingen voor maatschappelijke problemen maar één interessant effect hebben, zijn gezonde bossen een veelomvattende oplossing en ook nog eens een heerlijke plek om tot rust te komen en te genieten voor mens en dier.

Dus u begrijpt wel hoe belangrijk we het Actieplan Brabantse Bomen vinden dat nu voor u ligt.

En hoe zeer we onze samenwerking met onze partners zoals terreinbeherende organisaties, ZLTO, waterschappen en gemeenten, Rijkswaterstaat, VNO-NCW, Bouwend Nederland, bomentelers, de Brabantse Milieu Federatie en

bosinitiatieven van ondernemers waarderen. Met hen hebben we alle deelprojecten in dit Actieplan bedacht en met hen gaan we deze ook uitvoeren.

Dat onze Brabantse aanpak succesvol is, hebben we al laten zien. Graag geef ik mijn bestuurlijke steun en zetten we als Brabant de nodige financiële middelen in om nog meer uitvoering en dus successen mogelijk te maken. Elke boom telt. Helpt u mee?

Hagar Roijackers

**Gedeputeerde Natuur,
Milieu en Aanpak
Landelijk Gebied**

Samenvatting

Noord-Brabant kent een diverse en rijke natuur. We hebben beeklandschappen in het zuiden, met zowel droge gebieden als veengebieden, riviernatuur langs de Maas met vruchtbare kleibodems, grote bossen zoals het Groenewoud en de Brabantse Wal ertussenin, en zeekleigebieden in het westen.

In elk van deze gebieden zijn bomen, houtopstanden en bossen te vinden die bij het gebied horen en een gedeelde ontstaansgeschiedenis hebben. Ze zijn aangepast aan de omstandigheden, zoals droogte of vochtigheid, en rijke of arme bodems. Als de juiste boom op de juiste plek staat, kan hij enorm veel bijdragen aan ons landschap. Maar daarbij blijft het niet. Bomen kunnen de lucht en het water schoner maken, wateroverlast en droogte voorkomen, zuurstof produceren, koolstof opslaan, straten verkoelen en ons helpen gezonder te leven.

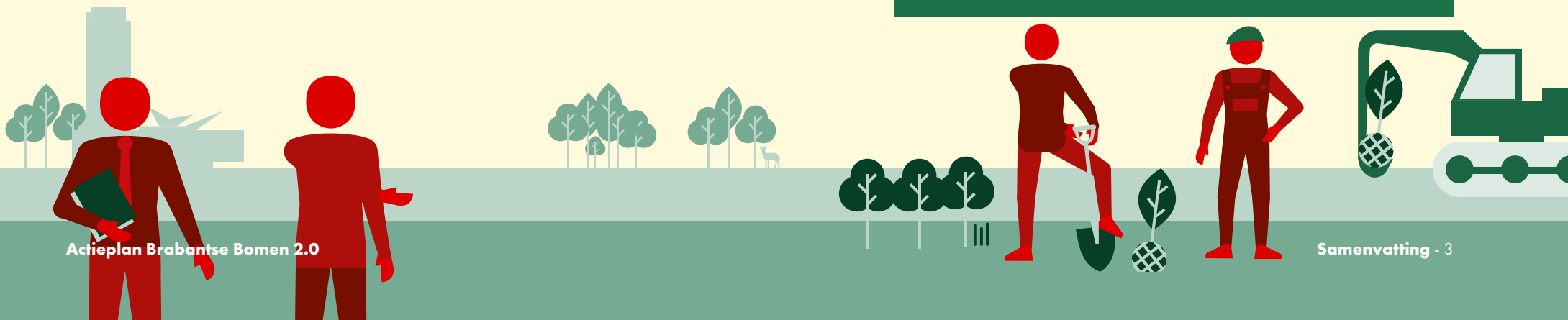
Daarom willen we in Noord-Brabant samenwerken om ervoor te zorgen dat meer bomen op de juiste plek komen te staan. In natuurgebieden, op het platteland, en rondom en in steden zien wij in bomen een oplossing voor een breed scala aan maatschappelijke opgaven die nu spelen. De Brabantse Bossenstrategie en het voorliggende Actieplan Brabantse Bomen vatten onze doelen en de concrete

uitwerking ervan samen. De huidige versie van het Actieplan beschrijft hoe wij binnen de Brabantse Bossenstrategie in de jaren 2025 en 2026 onze ambities willen uitvoeren. Samen met partners uit de hele provincie hebben we de knelpunten geïdentificeerd waar bomen en bossen een oplossing kunnen bieden.

Het resultaat is een lijst van 25 actiepunten die projecten in de hele provincie omvatten. De projecten zijn veelal samenwerkingen met partners in de regio. Zo bouwen we een netwerk dat in alle landschappen van Noord-Brabant diep is geworteld. Op deze manier willen we proberen om bossen en bomen nog meer mogelijkheden te bieden om ons te helpen

De rol van de provincie is coördinerend, verbindend en faciliterend.

Alle organisaties, overheden en particulieren worden opgeroepen met dit Actieplan aan de slag te gaan voor het aanplanten van meer bos en het herstellen van ziek bos. Het motto is: "zoek uit wat je zelf kan doen, wees voorbereid op voorstellen en sta gereed met projecten als zich een kans voordoet". De provincie wil partijen bijeenbrengen om direct aan de slag te gaan als er mogelijkheden zijn om ambities te verwezenlijken.

Inhoud

Voorwoord	2	3.10 Bosbouw	19
Samenvatting	3	3.11 Bos en de EU	20
1. Inleiding	5	4. Gezond bos	21
1.1 Stand van zaken Actieplan Brabantse Bomen	7	4.1 Bosrevitalisering	22
1.2 Acties Actieplan Brabantse Bomen 2025-2026	8	4.2 Geschikt plantmateriaal	23
2. Nieuwe bossen binnen het natuurnetwerk	9	4.3 Monitoring en innovatie	24
2.1 Bos op graslanden	10	5. Communicatie en participatie	25
2.2 Spontane bosontwikkeling	10	5.1 Communicatie	26
2.3 Herindeling NNB	11	5.2 Participatie met initiatiefnemers	26
3. Nieuwe bossen buiten het natuurnetwerk	12	5.3 Burgerparticipatie	27
3.1 Boscompensatie Natura2000-gebieden	13	6. Financiering Actieplan Brabantse Bomen	28
3.2 Bos met woningbouw	14	6.1 Middelen vanuit de provincie	29
3.3 Bos met werklocaties	14	6.2 Middelen vanuit het Rijk	30
3.4 Bos en watersystemen	15	6.3 Middelen vanuit de EU	30
3.5 CO ₂ -certificering van bossen	16		
3.6 Bos en duurzame energie	16		
3.7 Bossen en de Aanpak Landelijk Gebied	17		
3.8 Bos en landschap	17		
3.9 Voedselbossen en agroforestry	17		

1. Inleiding

Bossen zijn belangrijk voor het klimaat, de biodiversiteit, schone lucht, recreatie, vasthouden van water, gezondheid en algeheel welbevinden. Bossen kunnen ook helpen om gezonder te leven. Zo kan contact met bossen het immuunsysteem versterken en astma voorkomen. Maar bossen staan ook onder druk door klimaatverandering, verdroging en te veel stikstofuitstoot.

In juni 2019 heeft het Rijk samen met alle medeoverheden en veel maatschappelijke partijen het Klimaatakkoord vastgesteld, waarin ook opgaven voor bossen zijn opgenomen. Dit is uitgewerkt in de landelijke Bossenstrategie die inzet op reductie van CO₂ door de uitbreiding van bos en het opknappen van verzwakt bos. De strategie helpt eveneens bij het bereiken van de doelen op het gebied van water en bodem, biodiversiteit en bij de opkomende ideeën van een natuurinclusieve landbouw. Ook heeft het bos een belangrijke economische functie voor recreatie, gezondheid en gebruik van hout als bouwstof.

In 2020 is door de Provincie Noord-Brabant de Brabantse Bossenstrategie vastgesteld. Daarin is de ambitie opgenomen om tot in 2030 13.000 ha nieuw bos te realiseren en tot in 2050 60.000 ha bos te revitaliseren, waarvan 20.000 ha al in 2030 gerevitaliseerd moet zijn. Daarnaast moeten meer en weerbaardere bossen de biodiversiteit verhogen, CO₂ opvangen, de luchtkwaliteit verbeteren en het water- en bodemsysteem versterken. Ook zullen bossen woon- en werklocaties leefbaarder maken en de economie versterken in onze Brabantse samenleving.

In 2022 is het Actieplan Brabantse Bomen gepubliceerd. In het Actieplan zijn de ambities vertaald naar concrete uitvoeringsmaatregelen. Naast nieuw bos en bosrevitalisering is er aandacht voor bos ten opzichte van woningbouw, werklocaties, klimaatadaptatie, waterwingebieden, duurzame energie, landschap, agroforestry, plantmateriaal, innovatie en houtproductie. Ook gaat het Actieplan in op aspecten als communicatie, participatie en

financiering. Met name het zoeken naar de hiervoor benodigde financiering vormde daarbij een van de belangrijkste uitdagingen. Bij de vaststelling van het Actieplan in 2022 is bepaald dat het een adaptief Actieplan is. Dit Actieplan 2.0 speelt in op die nieuwe ontwikkelingen en kansen en beschrijft de daarop gebaseerde acties voor de komende twee jaar. Daarna zal het opnieuw worden geactualiseerd.

In de afgelopen twee jaar is er ruim 377 ha bos erbij gekomen en is er voor 780 ha subsidie voor bosrevitalisering verleend en in uitvoering genomen. Er is een begin gemaakt met de omzetting van hiervoor geschikte graslanden naar bos. Ook in beekdalen en uiterwaarden verkennen we locaties waar bos van toegevoegde waarde kan zijn. Met deze getallen zitten we nog niet op koers om onze ambities voor 2030 te halen. Het Landelijke Klimaatakkoord is (nog) niet doorvertaald in afdoende financiële middelen voor bos (al dan niet in de vorm van CO₂-compensatie). Ook zijn er vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB-NSP) en het Europese corona-herstelfonds (nog) onvoldoende middelen gekomen om de ambitie uit de Bossenstrategie verder te kunnen brengen. Maar het past Brabant niet om bij de pakken neer te zitten.

In 2024 is het gelukt om diverse financieringsbronnen aan te boren. Om te beginnen hebben Gedeputeerde Staten besloten om de uitvoering van het Actieplan Brabantse Bomen met ruim 12 miljoen euro te steunen uit eigen middelen. In het provinciale Bestuursakkoord 2023-2027 "Samen maken we Brabant" is de uitvoering van dit Actieplan nadrukkelijk benoemd.

Als provincie nemen we de rol op ons om te coördineren en partijen met elkaar te verbinden om ambities en middelen bij elkaar te brengen. Daarnaast is er vanuit het Landelijk Programma Natuur (LPN) 34 miljoen euro verkregen om tot 2029 boscompensatie te realiseren. En hoewel de financiering voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) in de zomer 2024 is gestopt, is er nog wel 17,7 miljoen euro aan koplopermaatregelen voor bosrevitalisering binnengehaald. Met het verkrijgen van deze middelen kan nu een forse impuls worden gegeven aan het realiseren van onze bossenambities. In dit Actieplan 2.0 geven wij daar richting aan.

Vanwege de beschikbaarheid van de hiervoor genoemde middelen kunnen we ons in dit Actieplan meer dan ooit op uitvoering richten. Om een efficiënt gebruik van de middelen te waarborgen is in de voorbereiding van het Actieplan met veel partners gesproken. Onder andere de terreinbeherende organisaties (TBO's), waterschappen, boomtelers, de Land- en Tuinbouworganisatie ZLTO, milieuorganisaties, medeoverheden en organisaties die betrokken zijn bij aanverwante onderwerpen binnen de provincie, zoals drinkwater, bodem, circulaire economie, duurzaam investeren, verstedelijking en de Aanpak Landelijk Gebied (ALG). Met alle gesprekspartners hebben we geprobeerd om samenwerkingen op te zetten, naar integrale oplossingen te zoeken en verschillende doelen elkaar te laten versterken. Naast de hectares nieuw bos die we willen realiseren omvat dit Actieplan ook projecten om belemmeringen weg te nemen op weg naar nieuw bos.

Op verschillende actuele maatschappelijke behoeftes kunnen bossen het antwoord zijn: ze helpen om gezonder te leven, reinigen lucht en water, zorgen voor een groener landschap, geven een thuis aan de Nederlandse flora en fauna en slaan grote hoeveelheden CO₂ op. Dat doen bossen tenminste als ze in een goede toestand verkeren. Net zoals wij kunnen ook bossen stress door hitte, verdroging, en luchtvervuiling ervaren. Zoals bossen ons kunnen helpen, moeten wij de aankomende jaren de bossen helpen door uitbreiding en revitalisering.

Binnen het beleid van de Provincie Noord-Brabant hangt de Bossenstrategie ook samen met de Aanpak Landelijk Gebied (ALG), Verstedelijkingsstrategie 2040, Grote Oogst, Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS), Droogteagenda 2040, circulariteit en duurzaamheid, Regionale Energie Strategieën (RES), Uitvoeringsagenda Landbouw en Voedsel en het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP). Op landelijk gebied draagt het Actieplan bij aan onder andere de uitvoering van de landelijke Bossenstrategie, klimaatdoelstellingen, biodiversiteitsherstel en Agenda Natuurinclusief 2.0.

1.1 Stand van zaken Actieplan Brabantse Bomen

Sinds het eerste Actieplan zijn er al volop hectares gerealiseerd, zie onderstaande tabel. Om aan onze ambities tot 2030 te voldoen moet er nog veel meer gebeuren. Vooral in nieuw bos buiten het Natuurnetwerk Nederland (NNN) liggen we nog ver achter op onze doelstellingen. Hierin hopen we met het huidige Actieplan verandering te brengen.

Gedeelte	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Bos binnen NNN	12	21	9	37	115	194
Bos buiten NNN	181	244	140	110	115	790
Bosrevitalisering	1.907	100	607	556	224	3.394

De afgelopen jaren zijn er acties en projecten opgestart en deels al afgerond zoals gepland in het oorspronkelijke Actieplan. Er staan vernieuwde regelingen klaar, netwerken zijn opgebouwd en communicatiemiddelen zijn aangemaakt. Op deze manier hebben we ons goed voorbereid op de volgende fase van het Actieplan die helemaal in het teken van uitvoering zal staan.

Hieronder ziet u een overzicht van alle 25 actiepunten. De uitwerking ervan volgt in de paragrafen hierna.

1.2 Acties Actieplan Brabantse Bomen 2025-2026

Nr.	Actie	Tot Jaar	Kwartaal
1	Convenant met TBO's afsluiten	2025	2
2	Spontaan bos regeling	2025	4
3	Extra inzet op NNB (niet behorend tot het NNN)	2026	4
4	CO ₂ certificaten toegankelijker maken	2026	2
5	Planbegeleiders en externe partners bijpraten	2026	1
6	Grote Oogst bijpraten en voucherregeling benutten	2025	3
7	Rol van bomen in de hydrologie	2025	4
8	Visie en kanskaart beekbegeleidend (broek)bos	2026	2
9	Ooibossen als sturende elementen	2025	4
10	RES/REKS en Bossen	2026	3
11	Compensatiebos	2029	4
12	Bos tegen stikstof en GGA	2026	2

Nr.	Actie	Tot Jaar	Kwartaal
13	Regeling voedselbossen	2025	2
14	Agroforestry update voor 2026	2026	1
15	Kaders Houtproductiebossen	2026	4
16	Regeling bosrevitalisering actualiseren	2025	4
17	Kennisprojecten over de toekomst van bossen steunen	2026	2
18	Bosrevitalisering Droogteagenda 2040	2025	4
19	Duurzame bomenkweek VGNP	2026	4
20	Opdracht Autochtoon Plantmateriaal	2025	3
21	Monitoring via satelliet	2025	2
22	Bossensymposium 2026	2026	3
23	Kennisdag met gemeentes	2025	3
24	Actieplan website vernieuwen	2025	2
25	Voortgang zichtbaar op website	2025	3

2. Nieuwe bossen binnen het natuurnetwerk

2.1 Bos op graslanden

In het eerste Actieplan is het doel gesteld om binnen het Natuurnetwerk Brabant (NNB) 8.000 ha nieuw bos te realiseren. Vooral op bestaande kruiden- en faunarijke graslanden liggen kansen voor de realisatie van nieuw bos. In eerdere jaren is er 6.000 ha meer aan natuurgrasland gerealiseerd dan oorspronkelijk was gepland. Hoewel graslanden een belangrijke rol hebben voor insecten en daarmee als habitat voor weidevogels en bijvoorbeeld orchideeën, of een hoge landschappelijke of cultuurhistorische waarde kunnen hebben is dit lang niet overal het geval. Voor gebieden waar de graslanden lage ecologische en landschappelijke potenties hebben kan de inzet van middelen voor (spontane) bosontwikkeling een goede verbetering opleveren. In het eerste actieplan was dan ook verwacht om 5.000 ha graslanden in te zetten voor spontane bosontwikkeling. De uitvoering hiervan bleef echter achter bij de verwachting. Graslanden zijn gewaardeerd als landschapstype en de omvorming naar bos roept veel weerstand op. De TBO's vonden hun taak om de graslanden te vinden die bos zouden kunnen worden een grote uitdaging. Van de tot 2030 verwachte 5.000 ha om te vormen grasland zien de TBO's kansen om 1.750 ha te realiseren. **Aansluitend aan dit Actieplan sluit de Provincie Noord-Brabant een convenant met de TBO's met afspraken over onder andere hoe de opgave van omzetting van graslanden naar bos in de aankomende twee jaar gerealiseerd kan worden.** Het convenant gaat niet alleen over de te realiseren oppervlaktes nieuw bos, maar ook over de steun die de uitvoerende partijen hierbij vanuit de provincie kunnen verwachten.

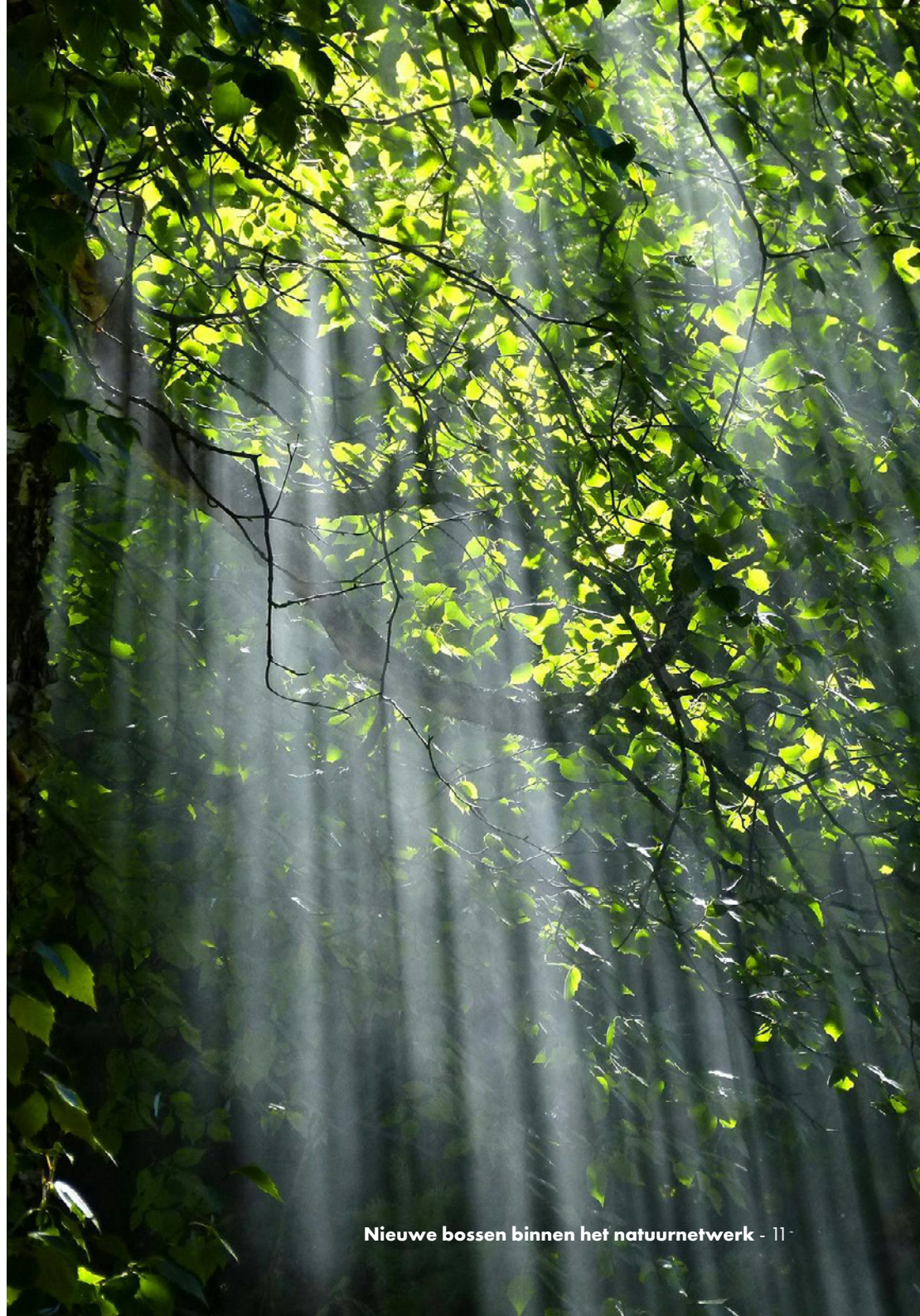
2.2 Spontane bosontwikkeling

Er zijn in de afgelopen jaren veel gesprekken gevoerd over spontane bosontwikkeling. Spontane bosontwikkeling betekent dat er geen aanplant wordt verricht en minimale bodembewerking. De voordelen zijn: lage kosten, voorkomen van verstoring in de bodem en geen wortelschade voor bomen en struiken door rooien en planten. Wel duurt het langer tot er een bos is ontwikkeld. De natuurlijke ontwikkeling en verandering die in dit proces ruimte krijgt biedt erg veel kansen voor de biodiversiteit. Een zorg bij ongecontroleerde groei is het woekeren van ongewenste snelgroeïende planten. Dat kan leiden tot een eentonig landschap met weinig biodiversiteit. Door de combinatie met grote herbivoren (paarden, herten of runderen) kan een afwisselend landschap ontstaan, die met de tijd dichtgroeit tot een bos. **Voor het einde van 2025 heeft de Provincie Noord-Brabant zicht op locaties waar spontane bosontwikkeling mogelijk is en ondersteunt de provincie projecten waar nodig met behulp van bestuursakkoordmiddelen.**

2.3 Herindeling NNB

Eind 2024 is het Natuurnetwerk Brabant (NNB) opnieuw ingedeeld in het Brabantse gedeelte van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en een stukje NNB dat niet behoort tot het NNN. Hierdoor is de oppervlakte van het te realiseren natuurnetwerk weer in overeenstemming gebracht met de opgave uit het Natuurpact. Het NNB niet behorend tot het NNN biedt kansen voor bosontwikkeling. **In het kader van de communicatie rondom de Subsidieregeling Natuur Noord-Brabant §17 (boscompensatie) zal gedurende de aankomende twee jaar extra aandacht worden besteed om initiatiefnemers in het gebied NNB niet behorend tot het NNN te benaderen. Dit met het doel om hen te informeren over mogelijkheden en middelen voor nieuw bos.**

3. Nieuwe bossen buiten het natuurnetwerk

Naast bos binnen het natuurnetwerk willen we ook een deel (5.000 ha tot 2030) nieuw bos daarbuiten realiseren. Omdat buiten het natuurnetwerk de druk op de ruimte enorm is, gaan we op zoek naar oplossingen in combinatie met andere maatschappelijke opgaves. Zonder het meeliften van de bosopgave met andere opgaven zijn de 5.000 ha nieuw bos met de druk op de ruimte moeilijk te realiseren. Bovendien is dit met de stijgende grondprijzen moeilijk te bekostigen uit de te verwachten middelen.

Zoals eerder genoemd kan bos bijdragen aan verschillende maatschappelijke uitdagingen door het leveren van verschillende ecosysteemdiensten (waterhuishouding, temperatuurregulering, koolstofopslag, en meer). Maatschappelijke opgaven zoals wonen, voedselproductie, werken en energieproductie hebben baat bij deze eigenschappen van bossen. Daarom zal de provincie blijven inzetten op gepaste combinaties van ecosysteemdiensten van bos met maatschappelijke opgaven.

Terwijl iedere boom telt moeten er duidelijke kaders zijn om ervoor te zorgen dat bomen ook mogen groeien waar ze worden geplant. Zo moeten we op zoek naar evenwicht tussen het doel van de bossenopgave (langdurige, duurzame en vitale bossen) en mogelijke doelen van maatschappelijke partners (efficiënt gebruik van de ruimte, verdienvermogen en flexibiliteit). In sommige gevallen is natuurbos niet van toepassing. Zo kan ook een tijdelijk bos dat 50 jaar groeit een belangrijke bijdrage leveren aan bijvoorbeeld de biodiversiteit en de klimaatopgave. Om dit soort kansen niet te missen, moeten in zulke gevallen andere beleidskaders worden gevonden om bossen en bomen te realiseren.

3.1 Boscompensatie Natura2000-gebieden

Voor de realisatie van bijvoorbeeld heide en hoogveen moet soms bos worden gekapt. In het verleden is er 811 ha bos gekapt voor natuurherstel. Destijds was dit vrijgesteld van de herplantplicht. Het Rijk heeft middelen beschikbaar gesteld om deze hectares te herplanten in het kader van het *Landelijke Programma Natuur*. Waar mogelijk worden de nieuwe bossen aangeplant naast Natura 2000-gebieden of tussen deze gebieden via verbindingzones. In Brabant moet 811 ha bos worden gecompenseerd. Met het beschikbare bedrag is het onmogelijk om 811 ha bos te realiseren. Wij willen buiten het netwerk 550 ha laten aanplanten. Buiten het NNN is het doel om nieuw bos zoveel mogelijk naast of via Ecologische verbindingzones (EVZ's) – de groene schakels die natuurgebieden in Natuurnetwerk Brabant (NNB) verbinden - tussen Natura 2000-gebieden te realiseren om het verlies aan bosecologie zo goed mogelijk op te vangen. De eerste fase (LPN1) is inmiddels afgerond en er is 115 ha bos gecompenseerd. Voor de tweede fase (LPN2) is de aankomende vier jaar 34 miljoen euro beschikbaar. De eerste openstelling van fase twee is op 10 maart 2025. Vanaf 2026 zal de regeling voor de boscompensatie bij het *Groen Ontwikkelfonds Brabant* worden ondergebracht. Daardoor verwachten wij subsidietrajecten te versnellen. **Vóór 2029 willen wij in principe alle hectares compensatiebos via afspraken en toezeggingen realiseren in de vorm van natuurbos. Dit gebeurt in overleg en samenwerking met betrokken partijen.**

Naast compensatie van 811 ha moeten er ook nog voor nieuwe herstelmaatregelen in Natura2000-gebieden bomen gekapt en dus ook gecompenseerd worden. De Provincie Noord-Brabant erkent dat dit een drempel in de ontwikkeling van natuur kan zijn en werkt aan beleid om de compensatie beter te laten functioneren.

3.2 Bos met woningbouw

De aankomende twee jaar worden grote ruimtelijke aanpassingen uitgevoerd om de krapte op woningmarkt te verlichten. Dit is een kans om ook bossen en houtige elementen mee te nemen bij de herinrichting van het landschap. Bomen kunnen, als ze op de juiste plek worden geplant, de waarde van een woning verhogen. Huizen met zicht op groen zijn gemiddeld 5% meer waard dan huizen zonder zicht op groen. Ook kunnen bomen meehelpen bij natuurlijke klimaatadaptatie. Zo verlagen ze de temperatuur in de zomer, verhogen ze de wateropname bij regen en de verbeterde bodem kan water beter vasthouden voor droge tijden. Ook zijn de bomen uitstekend voor vogels die op plaagdieren jagen. Hiermee kunnen we ons ook al voorbereiden op de nieuwe normen die de Natuurherstelverordening, die in 2024 door de EU is vastgesteld, stelt aan boomkroonbedekking in stedelijk gebied. Er lopen al veel processen om ruimtelijke ontwikkelingen te organiseren in Brabant, bijvoorbeeld binnen de structuren van de gebiedsgerichte aanpak. Via het team planbegeleiders is de Provincie Noord-Brabant betrokken bij een groot aantal ontwikkelingen waar bos aan bij zou kunnen dragen. **De Provincie Noord-Brabant zal periodiek binnen lopende processen de informatie over de meerwaarde van bos en bomen en over mogelijke regelingen binnen de overheden maar ook bij externe partners zoals Bouwend Nederland onder de aandacht brengen.** Hierbij kunnen factsheets over de meerwaarde van bos in en om steden als communicatiemiddel helpen.

3.3 Bos met werklocaties

Hoewel werklocaties kunnen profiteren van bomen en bossen in de directe omgeving zien we nog steeds te weinig ontwikkelingen waar werklocaties en bossen samen worden gebracht. Het Actieplan biedt volop kansen voor bosontwikkeling op werklocaties voor duurzame energie, industrie en productie. Bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen is het daarom belangrijk om ook aan het aanleggen van bos te denken. Er lopen al trajecten om werklocaties groener te maken, bijvoorbeeld *Grote Oogst* en *Werklandschappen van de toekomst*. **In de loop van 2025 gaat de Provincie Noord-Brabant beschikbare netwerken zoals Grote Oogst en Werklandschappen van de toekomst hiervoor benutten en via de voucher-regeling bos en bomen op en om bedrijventerreinen stimuleren.**

3.4 Bos en watersystemen

De Provincie Noord-Brabant kent verschillende landschapstypen en -indelingen. Onze watersystemen, beken, rivieren en grote wateren bieden kansen bij het verbinden van de verschillende landschappen en het tegengaan van versnippering. Ook zijn er belangrijke stappen te nemen bij het aanleggen van bossen en bomen langs water. Vaak is er onzekerheid over de invloed van nieuwe bomen op de waterhuishouding van het gebied. Bomen verdampen water en zorgen zo voor verkoeling. Maar dat is niet het enige effect dat bomen op de waterkringloop hebben. Het verdampte vocht vormt de basis voor regen verderop en de doorworteling van de bodem herstelt de wateropname van de bodem. Door bladeren die periodiek vallen kan de hoeveelheid bodemkoolstof worden verhoogd, en dat zorgt weer voor meer wateropslag in de bodem. Verder kunnen beekbegeleidende bossen een substantiële bijdrage aan de KRW-doelen leveren door beschaduwing. Met deze functies wordt het belang van meer bomen voor de waterhuishouding duidelijk, juist in tijden met meer extreem weer. De rol die bomen hierbij spelen vraagt om een betere uitwerking, zodat waterschappen het gesprek over de juiste boom op de juiste plek beter kunnen voeren.

Samen met de waterschappen gaat de Provincie Noord-Brabant in 2025 beginnen aan een verkenning van de rol van bomen in de waterkringloop in

Noord-Brabant. De uitkomst moet ook een instructie bieden over op welke locatie welke boom meerwaarde kan bieden voor het watersysteem.

In het oorspronkelijke plan is er een verkenning naar beekbegeleidende bossen omschreven, die in de afgelopen twee jaar al door Waterschap De Dommel is uitgevoerd. Er is nog steeds behoefte aan meer overzicht over de kwantitatieve mogelijkheden van meer bossen rondom waterlopen voor heel Noord-Brabant.

Daarom streeft de Provincie Noord-Brabant ernaar om samen met de waterschappen tot eind 2026 een kaart voor beekbegeleidend bos voor heel Noord-Brabant te maken. Deze kaart wordt ook als input gebruikt voor de actualisering van de huidige "Zoekkaart Bos". De kaart heeft hierbij geen bindende functie maar is ondersteunend bij het uitwerken van nieuwe projecten met bosrealisatie.

Deze acties dragen ook bij aan het Deltaplan Hoge Zandgronden. In dit Deltaplan staan ook maatregelen zoals omvorming van naaldbossen naar (gemengde) loofbossen en het beekherstel. Deze maatregelen zijn ook onderdeel van het Actieplan.

Ook langs de Maas wordt er verkend welke mogelijkheden er zijn voor meer passende bebossing. Deze bossen kunnen als netwerkfunctie dienen en de rivier weer de "snelweg van de biodiversiteit" maken die hij ooit was. Belangrijk is wel dat knelpunten met andere functies en eisen vanaf het begin worden meegenomen. Zo mogen bossen in het rivierengebied geen veiligheidsrisico bij overstromingen vormen. En de bossen moeten ook tegen 'natte voeten' kunnen, zeker in een tijd met steeds meer extreem weer. De Provincie Noord-Brabant heeft al opdracht gegeven om te onderzoeken op welke plekken langs de Maas bossen kunnen worden gerealiseerd. Dit rapport wordt in de zomer 2025 verwacht. De bovengenoemde waterveiligheid lijkt nog vaak in tegenstelling te staan tot de aanleg van nieuwe bossen. Natuurorganisaties zoals ARK Rewilding hebben al ervaring opgedaan in het aanplanten van nieuwe oobossen in het uiterwaardengebied. **De Provincie Noord-Brabant wil eind 2025, aansluitend op het eerdergenoemde onderzoek, samen met Rijkswaterstaat nader onderzoek doen naar mogelijk positieve bijdragen van oobossen aan de waterveiligheid.**

3.5 CO₂-certificering van bossen

De Stichting Nationale Koolstofmarkt (SNK) geeft verhandelbare certificaten uit voor emissiereductie of koolstofvastlegging via vrijwillige projectmaatregelen in Nederland. Deze certificaten zijn verhandelbaar op de vrijwillige koolstofmarkt. Kopers zijn partijen of mensen die vrijwillig willen bijdragen aan klimaatmaatregelen en daarvoor een bewijs willen. Dit kan bijvoorbeeld via projecten rondom nieuw bos, bosrevitalisering van bestaand bos naar klimaatbestendig bos, aanleg van landschapselementen en agroforestry. Via de website van SNK kunnen methodedocumenten geraadpleegd worden die beschrijven waar een project aan moet voldoen. SNK borgt dat de emissiereducties additioneel zijn aan bestaand beleid en gecontroleerd is door onafhankelijke deskundigen. De benodigde tijdsinvestering en administratieve kosten van projecten die willen voldoende aan de eisen van de methodedocumenten van SNK verschilt per type project, maar maakt het voor (kleinere) initiatieven vaak nog ingewikkeld en risicovol om in te stappen. Vanuit het Actieplan Brabantse Bomen zal worden verkend hoe bottlenecks op dit vlak kunnen worden opgelost, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van blauwdrukken die het opstarten en indienen van projecten makkelijker maken of aanpassing van bestaande SNK-methodedocumenten. Via het Actieplan Brabantse Bomen kunnen projecten gesteund worden in de opstartfase en daarmee uitvoering worden gegeven aan een deel van het no-regretmaatregelpakket die hiervoor zijn toegekend aan de Provincie Noord-Brabant. Daarnaast zou een oplossing kunnen zijn om de subsidieregelingen en eisen vanuit de SNK goed op elkaar af te stemmen. Op deze manier worden de regels voor initiatiefnemers verminderd en geüniformeerd met inachtneming van het additionaliteitsprincipe van SNK. **Voor de openstelling in 2026 gaat de Provincie Noord-Brabant de eisen van de SNK en de eigen subsidies vergelijken en waar mogelijk en wenselijk op elkaar afstemmen of samenvoegen. Ook wil de Provincie Noord-Brabant de komende twee jaar het lokaal compenseren van Brabantse bedrijven door middel van Brabantse CO₂-certificaten promoten.**

3.6 Bos en duurzame energie

In de eerste versie van het Actieplan is tussen 100 ha en 300 ha nieuw bos voorzien in combinatie met duurzame energieprojecten. Tot nu toe is het nog niet gelukt om een goede inschatting te maken hoeveel daarvan tot 2030 gerealiseerd kan worden. Wel wordt er inmiddels in sommige delen van de *Regionale Energie (en Klimaat) Strategieën (RE(K)S)* ook bosaanleg en revitalisering gepland. Het is nog onduidelijk welk type bos hier gerealiseerd kan worden en aan welke doelen dit kan bijdragen. Afhankelijk hiervan kan de provincie steunen of partijen samenbrengen. **De Provincie Noord-Brabant gaat als partner van de RE(K)S processen in Noord-Brabant meedenken over mogelijkheden voor nieuw bos.**

3.7 Bossen en de Aanpak Landelijk Gebied

Bossen kunnen een efficiënte buffer vormen tussen gevoelige gebieden en intensief gebruikt platteland of steden. De buffer werkt voor lucht, water, biodiversiteit en landschappelijke waarde. Oorspronkelijk was de inzet om 700 ha nieuw bos in en rondom de 14 stikstofgevoelige Natura2000-gebieden aan te leggen. Dit nieuwe bos kan bijvoorbeeld worden gefinancierd door de middelen uit de boscompensatieregeling. Het Actieplan Brabantse Bomen biedt daarnaast ook volop kansen aan agrariërs die een nieuw verdienmodel zoeken. Zo steunt de Provincie Noord-Brabant de realisering van agroforestry, voedselbossen en productiebossen om de landbouw een duurzaam verdienmodel te bieden. Er zijn ook fiscale regelingen voor *Boerenlandgoederen* waar 50% van het oppervlak natuur moet zijn. Deze voordelen kunnen een cruciale oplossing bieden in moeilijke afwegingen binnen het Aanpak Landelijk Gebied (ALG, eerder BPLG). Binnen de Provincie Noord-Brabant werken we samen een efficiënte inzet van bomen en nieuwe bossen en bosrevitalisering om de stikstofgevoelige Natura2000-gebieden te herstellen. Wij zetten in op

een versnelling van het ALG door middel van bossen. Dat doen we bijvoorbeeld door betere agendering en informatievoorziening binnen de gebiedsgerichte aanpak. **Tot eind 2025 zijn alle betrokkenen bij gebiedsprocessen bijgepraat over de kansen die bossen kunnen bieden in het versnellen van de ALG.**

3.8 Bos en landschap

In het oorspronkelijke Actieplan is uitgegaan van aanleg/aanplant van 100 ha bosjes, heggen en andere landschapselementen tot 2030. Dat zou neerkomen op ongeveer 12 ha per jaar. In het jaar 2024 is bijna 6 ha aan houtige structuurelementen toegevoegd. We zijn dus nog niet helemaal op koers. Wel is er een duidelijke stijgende trend te zien in de realisatie van dergelijke structuurelementen. Het instrument dat we hiervoor gebruiken is de Stimuleringsregeling Landschap (STILA). Omdat de ontwikkeling van de regeling als erg positief wordt ervaren wil de Provincie Noord-Brabant met de regeling doorgaan en wordt een vervolg van de STILA in 2026 voorbereid. De verkregen middelen voor het koploperproject *Groenblauwe dooradering* bieden daarvoor belangrijke aanvullende kansen. Ook in het Van Gogh Nationaal Park zijn er ambities om **1000 kilometer landschapselementen zoals heggen, bloemrijke randen en kikkerpoelen aan te leggen in het kader van Brabant Behaagt.**

3.9 Voedselbossen en agroforestry

Iedere boom telt. Daarom is het van belang om maatschappelijke ontwikkelingen nauw te volgen en te steunen wanneer deze bijdragen aan de doelen van het Actieplan Brabantse Bomen. Het oorspronkelijke Actieplan omvatte ook een passage over agroforestry, inclusief voedselbossen. In agroforestry worden houtige planten gemengd verbouwd met veldvruchten of met veeteelt. De voordelen zijn: een betere bodem, een beter microklimaat en een divers verdienmodel. Aanleg van een voedselbos betekent het samenbrengen van zo veel mogelijk verschillende planten in een bosachtige structuur. Voedselbossen kenmerken zich door een

bijzonder hoge diversiteit aan planten en dieren, maar ook aan oogstbare vruchten. Ook lijken voedselbossen beter tegen droogte te kunnen. De afgelopen jaren zijn er subsidies aan agroforestry projecten verleend en willen we hier nog sterker op inzetten. Agroforestry als manier van landbouw kent een andere doelgroep dan voedselbossen. Daarom zien wij het belang van twee gescheiden regelingen voor deze twee onderwerpen. **De Provincie Noord-Brabant werkt voor eind 2025 voor voedselbossen een aparte regeling uit met kennis uit de praktijk. Met gebruikmaking van de provinciale middelen uit het bestuursakkoord zullen daarmee initiatieven worden ondersteund.** Hierbij worden de zorgen van initiatiefnemers meegewogen en maken we een transparante afweging. Ook moeten de regelingen duidelijkheid geven over welke soorten er wenselijk zijn, zodat we potentiële invasieve exoten kunnen voorkomen.

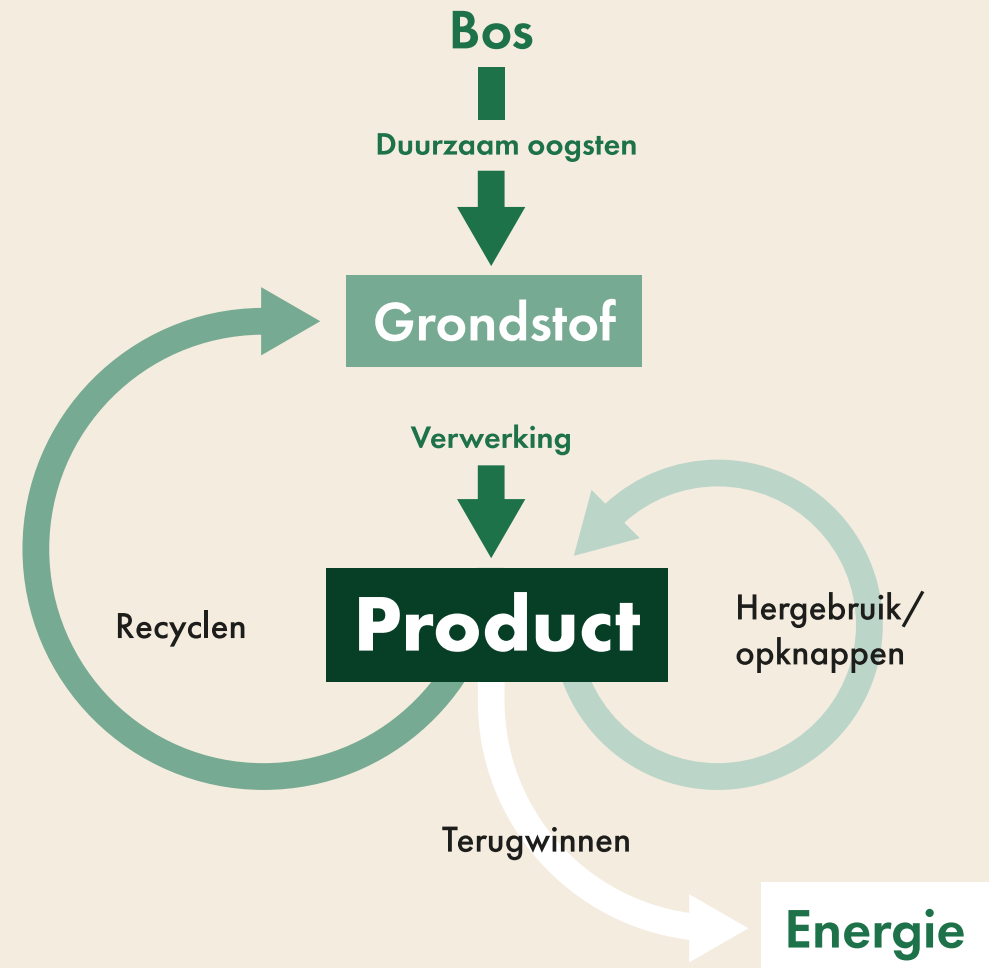
Agroforestry is een mengvorm van duurzame veehouderij, akkerbouw, groenteteelt en meerjarige houtige gewassen zoals fruit- en notenbomen. Het Agroforestry Netwerk Brabant helpt boeren en landgoedeigenaren om agroforestry rendabel te ontwikkelen. Inmiddels zijn er al zo'n 200 boeren aangesloten bij het netwerk en zijn er al 500 ha agroforestry-systemen in Brabant. Ruim de helft van de boeren werkt met biologische bedrijfsvoering. Agroforestry kan een belangrijke en duurzame aanvulling op de bedrijfsvoering van agrariërs zijn. Daarnaast heeft het tal van positieve effecten op bodemkwaliteit, waterhuishouding en biodiversiteit.

De Provincie Noord-Brabant zal jaarlijks in samenwerking met het Agroforestry Netwerk Brabant de regeling actualiseren om zo nog beter aan te laten sluiten bij de praktijk. Ook willen we via onze website en artikelen in media de regeling bekender maken en verbinden we partners om optimaal gebruik te maken van bestaande middelen, kennis en capaciteiten.

3.10 Bosbouw

De Provincie Noord-Brabant streeft ernaar om over te gaan naar een circulaire economie. Twee van de grootste materialenstromen voor de bouw zijn nog steeds industriezand en grind. In een tijd van nijpend woningtekort kan de afbouw van zulke cruciale bestanddelen voor de bouwindustrie niet zonder vervangers van hoge kwaliteit. In de afgelopen jaren zijn er goede ervaringen opgedaan met het opstarten van een productieketen voor isolatiemateriaal op plantaardige basis in Brabant. Om volledig circulair te kunnen bouwen moet naast langer gebruik en hergebruik ook vervanging door houtbouw een belangrijke rol spelen. Tegelijkertijd moeten we ervoor waken dat de productiedoelen andere beleidsdoelen zoals volksgezondheid, natuur, recreatie en landschappelijke waarde tegenwerken. Bosbouw kent een lange geschiedenis in Brabant waar we vandaag nog steeds de vruchten van plukken zoals in de Wouwse Plantage. Productiebossen, natuurbossen en alle vormen ertussenin zijn langdurige ondernemingen. Daarom is het belangrijk vanaf het begin goed na te denken over welk soort bosbouw bij Brabant past. **De Provincie Noord-Brabant wil de aankomende twee jaar gebruiken om de kaders te stellen voor een duurzame houtproductie. Daarnaast zetten we ons in om samen met Building Balance een volledige productieketen “van zaailing tot huis” in Brabant mogelijk te maken.** Zo kunnen we emissies laag en zelfs negatief houden en zeker weten dat de grondstoffen op duurzame manier zijn geproduceerd. Daarnaast zijn duidelijke kaders cruciaal om zekerheid te bieden voor initiatiefnemers en investeerders.

3.11 Bos en de EU

Hoewel er hoge ambities zijn geformuleerd vanuit de EU zijn er nog geen specifieke middelen voor nieuwe bossen vrijgemaakt. In 2021 publiceerde de EU Commissie de "Three Billion Trees Pledge", met als doel tot 2030 drie miljard nieuwe bomen te planten. In 2024 publiceerde de EU een document waarin alle beschikbare middelen voor dit doel worden beschreven. Hoewel er vooralsnog geen specifieke regeling is voor het planten van meer bossen, zijn er wel middelen voor projecten zoals LIFE Climate Forest dat klimaatadaptieve bossen onderzoekt. Ook wordt het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) genoemd.

Het GLB biedt de kans om, in cofinanciering met de EU, regelingen aan te bieden. In Noord-Brabant is de uitvoering hiervan bij Stimulus belegd. In de afgelopen jaren zijn via stimuleringen en met middelen van de provincie en de EU agroforestry-projecten en bosrevitalisering gefinancierd. Ook in 2025 gaat de regeling weer open. De afgelopen jaren zijn deze regelingen niet optimaal gebruikt, omdat veel initiatiefnemers onvoldoende informatie hadden over de mogelijkheden. Daarnaast ontstond in de regeling voor agroforestry concurrentie tussen de aanvragers, met verschillende doelen.

4. Gezond bos

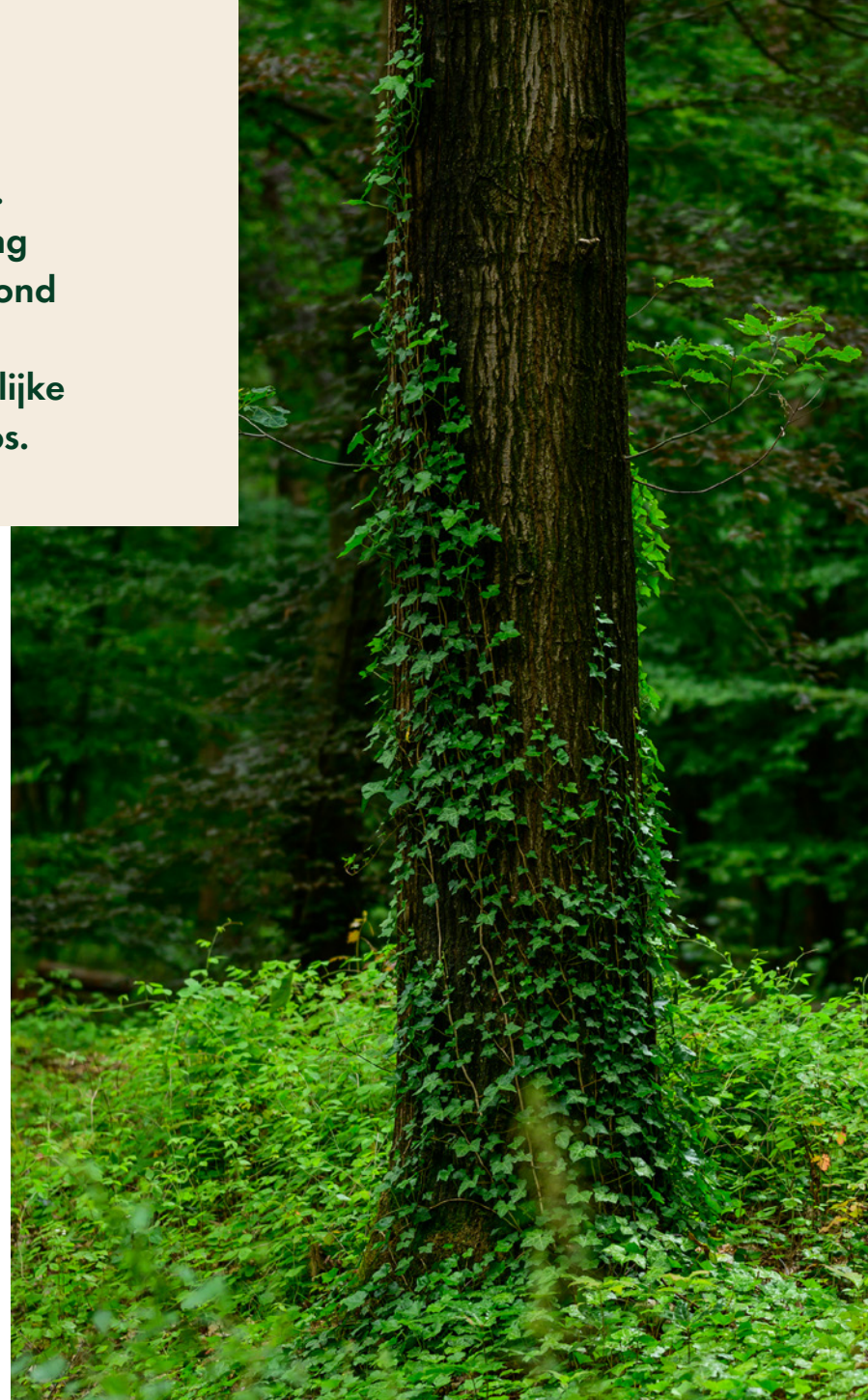
Onze schitterende Brabantse bossen kampen met grote bedreigingen. Naast versnippering lijden bossen vaak aan verdroging, een verstoring van de waterkringloop. Ook de bodem, als onderlegger van een gezond bos, is van belang. Door overmatige stikstofneerslag raakt de bodem verzuurd en komt giftig aluminium vrij in de bodem, waardoor natuurlijke afbraakprocessen vertragen. Dit raakt het hele ecosysteem van het bos.

4.1 Bosrevitalisering

In 2024 publiceerden Bosgroep Zuid en Probos het revitaliseringsplan voor Noord-Brabant. Zij onderzochten hoeveel bos niet vitaal is door te kijken naar soortenmenging, rijkstrooiselsoorten, verzuring en waterhuishouding. Ze adviseren om 20.000 hectare bos hydrologisch te herstellen, de soortenrijkdom en bodemkwaliteit op 48.123 hectare te verbeteren, en op 45.218 hectare steenmeel toe te passen om de bodem te versterken. Dit alles moet bijdragen aan gezonde bossen tegen 2050. Het rapport bevat concrete adviezen voor een aanpak op maat voor Noord-Brabant. De afgelopen jaren zijn er al stappen gezet voor bosrevitalisering, en dit werk zetten we voort. Daarnaast zijn er vanuit Rijksmiddelen (de NoRegret-middelen) extra mogelijkheden om personeel in te zetten voor bosrevitalisering.

De komende twee jaar heeft de Provincie Noord-Brabant de volgende doelen:

- De regeling bosrevitalisering voor de openstelling in 2026 actualiseren op basis van de nieuwste kennis uit het rapport van Bosgroep Zuid en Probos.
- Innovatieve projecten ondersteunen, zoals “Genetische Diversiteit en Plantmateriaal” van Hogeschool Van Hall Larenstein en Bosgroep Zuid, om kennis over bosrevitalisering actueel te houden.

Het Actieplan Brabantse Bomen streeft ernaar om een goed voorbeeld te zijn van het integraal oplossen van uitdagingen. Een van de uitdagingen waar Brabant voor staat is een stijgende vraag naar drinkwater en het veiligstellen van de waterkwaliteit. Bossen zijn een cruciaal onderdeel hiervan. De bodem als natuurlijke filter moet worden beschermd en heeft gezonde bossen nodig. De reis van regenwater via de bodem tot drinkwater duurt heel lang. Daarom is het beschermen van onze drinkwaterwingebieden voor de lange termijn van groot belang. Bossen die de komende decennia in goede gezondheid kunnen groeien staan garant voor een veilige drinkwaterverzorging en dragen in sterke mate bij aan het halen van de doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW). Droogte, vervuiling, en hoge temperatuur zijn stressfactoren voor het watersysteem. Maar de juiste bomen op de juiste plek kunnen die heel goed opvangen.

Daarom werkt de Provincie Noord-Brabant in het kader van de Droogteagenda 2040 en het Grondwaterconvenant samen met de terreinbeherende organisaties, waterschappen en Brabant Water aan de revitalisering van bossen ter bescherming van het grondwater. Voorbeelden van deze revitalisering zijn hydrologisch herstel en betere soortenmenging in bestaande bossen. In de Droogteagenda wordt ook vergroting van de sponswerking van de bodem als doel genoemd. Ook hier kunnen bomen, door betere doorworteling van de bodem, aan bijdragen. Onze inzet voor agroforestry, voedselbossen en houtige landschapselementen in het landelijke gebied draagt hieraan bij.

4.2 Geschikt plantmateriaal

De nieuwe gewenste boomsoorten moeten bij voorkeur van Brabantse oorsprong zijn. Boomsoorten die al vele eeuwen in Brabant voorkomen, zijn meegegroeid met de veranderingen in de omgeving. De beste bosgebieden zijn de "A-locaties bos". Daarnaast kan het nodig zijn om nieuwe, zuidelijke boomsoorten in te zetten die opgewassen zijn tegen klimaatverandering. Er is nog onvoldoende geschikt plantmateriaal beschikbaar voor de grote opgave van de Brabantse Bossenstrategie. De provincie gaat hierover in gesprek met de kwekerijsector.

Randvoorwaarde voor de uitvoering van de Bossenstrategie is de beschikbaarheid van geschikt plantmateriaal met een goede genetische herkomst en dat bestand is tegen het veranderende klimaat. Veel boomsoorten hebben een buitenlandse herkomst of zijn doorgekweekt. De ontwikkeling van bosgebieden is bijzonder gebaat bij de aanwezigheid van inheems genenmateriaal van planten- en diersoorten. Zij hebben zich immers over zeer lange perioden kunnen aanpassen aan de lokale omstandigheden en ecologische voorwaarden van groeiplaatsfactoren, zoals klimaat, bodem en hydrologie. Onze 18 A-locaties bos kunnen op grond van hun ecologische kwaliteit beschouwd worden als de beste voorbeelden van natuurlijke bosgemeenschappen. In deze pareltjes bevinden zich relictpopulaties van oorspronkelijk inheems genenmateriaal. Bij de aanplant is er een voorkeur voor autochtoon plantgoed uit deze gebieden. Plantensoorten die in Brabant hebben kunnen ontwikkelen zijn immers het best aangepast aan de omgeving, dieren en planten. Maar ook boomsoorten uit het zuiden die meebewegen met het opschuivende klimaat, kunnen in beeld komen.

De ambities brengen een enorme plantopgave met zich mee. Op dit moment is de beschikbaarheid en bescherming van goed genenmateriaal nog onvoldoende geregeld. De kwekerijsector is daar nog niet genoeg op voorbereid. Het rapport “Planten voor de toekomst” uit 2021 doet aanbevelingen hiervoor.

In de afgelopen jaren is veel kennis opgedaan over de autochtone genenbronnen, bomenpopulaties die in onze regio zijn ontwikkeld en perfect zijn aangepast aan de omstandigheden van Noord-Brabant. De groeiplaatsen zijn bekend en de interesse in autochtoon bos- en haagplantsoen is sterk gestegen. Voor een toekomstgerichte aanpak van de bosopgave is het ook van belang om de bomenkweek te verduurzamen. Maar duurzaam gekweekt autochtoon plantmateriaal is schaars. Binnen het Van Gogh Nationaal Park is er in het kader van het *Versailles van het Noorden* aandacht voor de kweeksector van de toekomst. **De Provincie Noord-Brabant zet zich ervoor in om binnen het project Versailles van het Noorden aandacht te vestigen voor duurzame kweek van autochtoon bos- en haagplantsoen. Daarnaast heeft de Provincie Noord-Brabant opdracht gegeven om de beschikbare kennis over autochtone bronnen in Brabant te verzamelen, bekende groeiplaatsen van autochtone bomen beter te beschermen en één soortenlijst vast te stellen waar we in de toekomst naar kunnen verwijzen.** Zo kunnen we ons beleid aanpassen aan de actuele stand van kennis.

4.3 Monitoring en innovatie

Het bijhouden van alle projecten in Noord-Brabant waar bos wordt gerealiseerd en gerevitaliseerd heeft de afgelopen jaren veel inzet gevraagd. In de verzamelde getallen zitten vaak nog de nodige onzekerheden. Die worden veroorzaakt doordat rekenmethodes verschillen of dat er van aantallen planten naar hectares wordt gerekend. Dat heeft ook effect op de nauwkeurigheid van de effectberekeningen ten behoeve van bijvoorbeeld de klimaatdoelen. Om in de toekomst beter te weten hoe het bos erbij staat en welke maatregelen helpen, kunnen satellietbeelden erg nuttig zijn. Ook de hoeveelheid bos en verschillende soorten zullen in toekomst met satellietopnames goed te herkennen zijn. Digitalisering van bossen gaat gestaag. De Provincie Noord-Brabant zet zich samen met andere provincies en het ministerie van LVVN in om van satellietmetingen de standaard in bosmonitoring te maken. Zo kunnen we onze middelen voor bosrevitalisering gericht inzetten en meer inzicht verkrijgen in de effecten van maatregelen op een grotere schaal, bij voorbeeld bij hydrologisch herstel. In 2024 hebben wij onderzocht hoe we de bosmonitoring kunnen verbeteren. De aanbevelingen uit het onderzoek worden vanaf begin 2025 doorgevoerd. **In 2025 maken we een begin met de inzet van automatische beeldherkenning op basis van satellietopnames om nieuwe bossen buiten het Natuurnetwerk Nederland (NNN) te herkennen en te kwantificeren.** Ook wordt de voortgang van de bossenopgave jaarlijks in de *Voortgangsrapportage Natuur* gepubliceerd. We willen de getallen ook delen via onze website, zie het hoofdstuk *Communicatie* hieronder.

5. Communicatie en participatie

5.1 Communicatie

Het is van belang dat burgers, organisaties en andere betrokkenen bewust worden van het belang van bomen en bossen voor de omgeving, hun eigen gezondheid en welbevinden. Er zijn digitale hulpmiddelen in ontwikkeling om de voortgang in beeld te brengen van de aanleg en het gezond maken van bossen. Ook andere, directere manieren zullen gebruikt worden, bijvoorbeeld de Brabantse Bomenmonitor.

In de afgelopen twee jaar is het Actieplan en uitwerkingen ervan veelvuldig in de media beland. Ook is er een website opgezet waar nieuws, achtergronden en het Actieplan op staan (www.brabant.nl/brabantsebomen). Daarnaast hebben we aan verschillende evenementen zoals de boomfeestdag in Zundert in 2022 of het Meer Bomen Nu Festival in Vught in 2024 deelgenomen. Hier willen we graag mee doorgaan. De actualisering van het Actieplan moet ook een moment zijn om de boodschap van de Brabantse Bomen opnieuw uit te dragen. Een groep die bij de communicatie tot nu toe nog niet goed in beeld was zijn de Brabantse gemeenten. En dat terwijl veel van het werk juist daar gebeurt. **De Provincie Noord-Brabant houdt in 2025 een kennisdag met de Brabantse gemeenten om uit te wisselen hoe de bosopgave vanuit de gemeenten aangepakt kan worden en hoe de provincie hierbij nog beter kan ondersteunen.**

De hulpmiddelen die we de afgelopen jaren hebben uitgewerkt, zoals de website, willen we graag een nieuw gezicht geven en nog beter inzetten voor nieuws en andere nuttige informatie rondom het Actieplan en de positieve effecten van bossen. Ook zal een kennisdag worden benut om positieve voorbeelden zoals het Bos van Oss te presenteren.

Eenmaal per jaar presenteert de provincie de Brabantse Bomenmonitor. De Bomenmonitor is een tool waarmee wordt aangegeven hoeveel bomen en bos door alle partijen in Brabant zijn aangeplant en hoeveel ha bos is gerevitaliseerd. **De Brabantse Bomenmonitor moet een vaste plaats op de website krijgen waar geïnteresseerden in één oogopslag kunnen zien hoeveel we al hebben bereikt en wat nog te bereiken valt.**

5.2 Participatie met initiatiefnemers

De Provincie Noord-Brabant wil graag Brabantse ondernemers helpen om te participeren in de Bossenstrategie. Dit kan door mee te werken in projecten, bijvoorbeeld door voorbeeldprojecten te delen. Participeren kan ook door het compenseren van de gevolgen van bedrijfsactiviteiten zoals CO₂-emissies of ruimtelijke aanpassingen. Wat in de laatste tijd vaker gebeurt en wat de Provincie Noord-Brabant ook in toekomst wil faciliteren is het investeren in bos. De verschillende functies van bossen maken het een interessante vorm van investering voor recreatie, klimaatadaptatie en houtproductie bijvoorbeeld.

Om in Noord-Brabant een nieuw bos te planten zijn er tal van processen en procedures die moeten worden doorlopen. Voor onervaren initiatiefnemers en zelfs voor ervaren terreinbeheerende organisaties (TBO's) kosten planologische procedures en vergunningstrajecten veel tijd en energie. Dat kan afschrikken en projecten onvoorspelbaar maken. Het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) heeft

in de afgelopen jaren al belangrijke stappen gezet in het inzichtelijk maken van processen en versimpelen van sommige ervan. De werkeenheid van de manifestpartners (TBO's, waterschappen, milieuorganisaties, ZLTO en de dierenbescherming) is hierbij van cruciaal belang. **In de aankomende twee jaar streven we ernaar om het hele proces inzichtelijk te maken en belemmeringen waar mogelijk weg te nemen.** Zo kunnen we niet alleen het proces voor initiatiefnemers makkelijker maken, maar ook werkdruk verlagen bij medeoverheden, TBO's en andere initiatiefnemers.

5.3 Burgerparticipatie

Als provincie willen wij steun bieden aan bebossingsprojecten die de bewoners van Brabant zelf opzetten. Dat doen we bijvoorbeeld door een meerjarige steun aan MeerBomenNu.nl maar ook door samenwerkingen met andere initiatieven zoals de Nationale Boomfeestdag.

Naast steun aan organisaties wil de Provincie Noord-Brabant ook burgers en bewoners van Brabant helpen. Als bewoner weet je immers heel goed hoe je leefomgeving verbeterd kan worden en waar de steun nodig is. Dat doen we in Brabant met het platform Brabanders voor Natuur. Op de website van Brabanders voor Natuur kunnen initiatieven geld inzamelen voor groene projecten. Op deze manier zijn in de afgelopen jaren oogsttuinen met fruitbomen en hagen aangelegd, wilgenhutjes en notenbosjes gerealiseerd en is een educatief bos aangelegd. Deze projecten worden in het proces gesteund en het ingezamelde bedrag wordt door de Provincie Noord-Brabant verhoogd met maximaal 5.000 euro. Op deze manier willen we iedereen die aan een groener en gezonder Brabant wil bijdragen uitnodigen en steunen om dat te doen.

6. Financiering Actieplan Brabantse Bomen

Het realiseren van nieuwe bossen en het revitaliseren van bestaande bossen vergt grote financiële inspanning. De kosten verschillen hierbij sterk afhankelijk van de grondprijs, soort bos en welke ingrepen nodig zijn voor herstel. Daarom is een voorspelling van de te verwachten te bereiken hectares met de beschikbare middelen niet erg robuust. Grofweg kunnen we inschatten dat we voor nieuw bos op voormalig landbouwgrond op dit moment € 100.000 per hectare nodig hebben. Voor bosaanleg in het natuurnetwerk is dat minder. Voor bosrevitalisering verschilt het sterk tussen de projecten wat voor maatregelen genomen moeten worden. Het planten van bomen is hierbij de grootste kostenpost. Als indicatie kan tussen de € 6.000 en de € 10.000 worden gehanteerd. Deze kosten zijn in de afgelopen jaren gestegen en worden periodiek aangepast in de regelingen. Voor de aankomende periode zijn er verschillende bronnen van financiering:

6.1 Middelen vanuit de provincie

Bestuursakkoordmiddelen

Uit de bestuursakkoordmiddelen van de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant zijn er ongeveer € 12 miljoen aan provinciale middelen voor de uitvoering van het Actieplan Brabantse Bomen voorzien. Een indicatieve verdeling van deze middelen is: € 2 miljoen om de realisatie van bos binnen het NNB te versterken; € 3 miljoen voor verwaarding van nieuwe bossen buiten NNB en € 2,2 miljoen is beoogd voor de regelingen voedselbossen en agroforestry. Om beek- en rivierbegeleidend bos te steunen wordt er € 1 miljoen gereserveerd en voor het onderzoek naar en beschermen van autochtone genenbronnen wordt ook € 1 miljoen gereserveerd. Verder wordt met de bestuursakkoordmiddelen de capaciteit van het bossenteam met 1,5 fte gefinancierd.

STILA

Hiernaast worden er jaarlijks middelen vanuit de provincie besteed aan de STILA. Deze Stimuleringsregeling Landschap heeft als doel om landschapontwikkeling door boeren en burgers in het buitengebied van Noord-Brabant te stimuleren. De hoogte ervan verschilt per gemeente, omdat het gaat om een cofinanciering.

Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB)

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant heeft de opdracht het natuurnetwerk in Noord-Brabant af te ronden. Er zijn specifieke subsidieregelingen die hiervoor van het GOB worden beheerd en uitgevoerd. Voor nieuw natuurbos binnen het natuurnetwerk is nog €2,2 miljoen beschikbaar.

6.2 Middelen vanuit het Rijk

LPN-fase 2

Binnen het Landelijke Programma Natuur (LPN) wordt €34 miljoen verdeeld over de komende vier jaar om bos buiten het Nederlands Natuurnetwerk (NNN) te realiseren. Grotendeels worden de middelen voor de boscompensatieregeling ingezet (§ 17), wellicht ook deels via het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) binnen het NNN. Vanuit de tweede fase van het Landelijke Programma Natuur kunnen mogelijk ook nog middelen worden ingezet voor de revitalisering van bossen in of nabij Natura 2000-gebieden.

NoRegret middelen

In 2023 is door het Rijk aan de provincies gevraagd om een eerste toetsbare versie van de provinciale plannen voor de landelijke gebieden (PPLG's) op te leveren. Op basis van de PPLG's zijn NoRegret-middelen toegekend. Deze middelen waren vooruitlopend op het in 2024 stopgezette transitiefonds. De Provincie Noord-Brabant heeft € 17 miljoen aan NoRegret middelen ontvangen voor bosrevitalisering. Deze zullen vooral worden benut om 3.600 ha bestaand bos (van in totaal 20.000 ha), als eerste in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden te revitaliseren. Ook wordt er een tijdelijke capaciteitsuitbreiding van 1 fte mee gefinancierd.

6.3 Middelen vanuit de EU

Met de "Three Billion Trees Pledge" heeft de EU hoge ambities uitgesproken. Tot nu toe is er nog geen specifieke bron van financiering opgesteld. Wel kan er incidenteel via LIFE-projecten steun worden gevraagd aan de EU.

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) niet productieve investeringen op niet-landbouwbedrijven

In 2025 is € 3,1 miljoen beschikbaar voor bosrevitalisering. Dit betreft een cofinanciering door de provincie en de EU.

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) productieve investeringen groen- blauw en dierenwelzijn

In 2025 is € 0,5 miljoen beschikbaar voor agroforestry. Dit is eveneens een cofinanciering door de Provincie en de EU.

© Provincie Noord-Brabant

Omslagfoto: Bill White

© Foto's: Eddy Mol, Pixabay, Felix
Mittemeier, Artur Roman, Joep Lennarts,
Melchert Meijer zu Schlochtern, Wim
Holleman, Marc Bolsius en Merlin
Daleman.

Vormgeving: Kris Kras communicatie

April 2025

Provincie Noord-Brabant